

**Wykonanie zintegrowanego planu zarządzania
dla Obiektu Światowego Dziedzictwa
Puszcza Białowieska
– spotkanie Informacyjne z Interesariuszami
NR 1 – 22.02.2022 r. / 24.02.2022 r.**

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Moderator spotkania
Barbara Rajkowska – Kierownik Projektu

Agenda – spotkanie w dniu 22.02.2022 r.

- 10.00 – 10.20 Otwarcie spotkania
- 10.20 – 10.35 Prezentacja składu Komitetu Sterującego
- 10.35 – 10.50 Rys historyczny
- 10.50 – 11.00 Ogólna Informacja o projekcie
- 11.00 – 11.15 Planowane kroki i działania
- 11.15 – 11.35 Plan zarządzania
- 11.35 – 11.55 Sesja Q&A
- 11.55 – 12.00 Zakończenie spotkania

Agenda – spotkanie w dniu 24.02.2022 r.

- 18.00 – 18.20 Otwarcie spotkania
- 18.20 – 18.35 Prezentacja składu Komitetu Sterującego
- 18.35 – 18.50 Rys historyczny
- 18.50 – 19.00 Ogólna Informacja o projekcie
- 19.00 – 19.15 Planowane kroki i działania
- 19.15 – 19.35 Plan zarządzania
- 19.35 – 19.55 Sesja Q&A
- 19.55 – 20.00 Zakończenie spotkania

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Otwarcie spotkania
dr inż. Krystian Szczepański

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Otwarcie spotkania
Andrzej Skiepmo - Starosta hajnowski

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Ankieta nr 1

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Prezentacja składu Komitetu Sterującego

Komitet Sterujący - członkowie

- ❑ **Beata Bezubik**, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Białymstoku
- ❑ **Małgorzata Golińska**, Główny Konserwator Przyrody
- ❑ **prof. dr hab. inż. Bogdan Jaroszewicz**, Białowieska Stacja Geobotaniczna Uniwersytetu Warszawskiego
- ❑ **prof. dr hab. Marek Konarzewski**, Polski Komitet ds. UNESCO
- ❑ **Magdalena Łyżnicka-Sanczenko**, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego
- ❑ **Anna Marconi-Betka**, Narodowy Instytut Dziedzictwa
- ❑ **dr Barbara Markowska – Marczak**, Collegium Civitas
- ❑ **Tomasz Pezold Knežević**, NGO | Fundacja WWF Polska
- ❑ **Edward Siarka**, Ministerstwo Klimatu i Środowiska
- ❑ **dr inż. Krystian Szczepański**, Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy

*Skład Komitetu Sterującego wg alfabetu

Komitet Sterujący - rola

- ❑ Komitet sterujący stanowi ciało doradcze, eksperckie, rekomendujące rozwiązania usprawniające realizację projektu „Wykonanie zintegrowanego planu zarządzania dla Obiektu Światowego Dziedzictwa Puszcza Białowieska”.
- ❑ Do KS nie włączono przedstawicieli samorządów lokalnych, Lasów Państwowych oraz BPN – z uwagi na fakt bycia kluczowymi Interesariuszami, dla których zaplanowana została inna rola. Zależy nam aby kluczowi Interesariusze brali aktywny udział na każdym etapie prac.

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Rys historyczny

Rys historyczny

- ❑ 1979 r. wpis na Listę Światowego Dziedzictwa
- ❑ 1992 r. wpis części białoruskiej, ustanowienie jednego obiektu transgranicznego
- ❑ 2014 r. rozszerzenie miejsca Światowego Dziedzictwa

Zmiana kryteriów wpisu z VII na **IX i X**, ustanowienie **Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości WUW** - Kulturowe i/lub naturalne znaczenie, które jest tak wyjątkowe, że przekracza granice narodowe i ma uniwersalne znaczenie dla obecnego i przyszłych pokoleń całej ludzkości

Konwencja - Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury (UNESCO) na jej siedemnastej sesji

UNESCO - Organizacja Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury

Kryteria Integralność

Obiekt stanowi duży, spójny obszar poddany różnym reżimom ochronnym, obejmujący wszystkie typy ekosystemów leśnych regionu i stanowiący naturalne środowisko życia dużych ssaków. Obecność rozległych, nieprzekształconych obszarów jest istotą ochrony przyrody. Niektóre z ekosystemów obecne w obiekcie (łąki wilgotne, tereny podmokłe, doliny rzeczne) wymagają utrzymania poprzez aktywne działania zapobiegające skutkom zmniejszonego przepływu wód oraz braku rolnictwa (koszenia łąk). Strefa buforowa zaproponowana przez oba Państwa-Strony wydaje się być wystarczająca do zapewnienia efektywnej ochrony integralności obiektu przed zagrożeniami spoza jego granic. Istnieje jednakże kilka wyzwań spowodowanych istnieniem barier wewnątrz obiektu oraz jego względnej izolacji przez otaczające go tereny rolne, wymagających ciągłego zarządzania i monitorowania.

Rys historyczny cd

Kryterium (IX): Puszcza Białowieska to różnorodny kompleks chronionych ekosystemów leśnych, będących przykładem lasów mieszanych typowych dla ecoregionu Europy Środkowej, oraz szereg siedlisk nieleśnych, w tym łąki wilgotne, doliny rzek i inne tereny podmokłe. Obszar ten obejmuje tereny o wyjątkowej wartości dla ochrony przyrody, obejmujące m. in. rozległe starodrzewia. Ten duży i zwarty obszar leśny jest miejscem występowania żywotnych populacji dużych ssaków, w tym ssaków drapieżnych (wilk, ryś i wydra) tworzących kompletną sieć pokarmową. Bogactwo martwych drzew – zarówno stojących jak i leżących – prowadzi do dużej różnorodności gatunków grzybów i bezkręgowców saproksylicznych. Wieloletnia tradycja badań naukowych nad niemal nienaruszonym ekosystemem leśnym oraz liczne publikacje, w tym opisy nowych gatunków, znacznie podnoszą wartość obiektu.

Kryterium (X): Puszcza Białowieska jest obszarem niezastąpionym dla zachowania różnorodności biologicznej, przede wszystkim ze względu na jej rozmiar, status ochronny oraz nieomal nienaruszony stan zachowania przyrody. Obiekt ten zamieszkuje największa żyjąca na wolności populacja żubra, który jest symbolem obiektu. Wartość Obiektu dla ochrony różnorodności biologicznej jest ogromna, zapewniając ochronę 59 gatunkom ssaków, ponad 250 gatunkom ptaków, 13 gatunkom płazów, 7 gatunkom gadów i ponad 12 000 gatunków bezkręgowców. Flora Puszczy jest różnorodna i ma istotne znaczenie na poziomie regionalnym, a sam obiekt odgrywa znaczącą rolę w ochronie grzybów. Odkryto tu kilka nowych dla nauki gatunków, a swoje stanowiska ma tutaj wiele gatunków zagrożonych wyginięciem.

Rys historyczny cd

Dla Puszczy Białowieskiej wydano 5 decyzji:

- ❑ 38 COM 8B.12 – 2014 rok
- ❑ 40 COM 7B.92 – 2016 rok
- ❑ 41 COM 7B.1 – 2017 rok
- ❑ 43 COM 7B.14 – 2019 rok
- ❑ 44 COM 7B.100 – 2021 rok

Odbyły się 2 Misje Monitorujące i Doradcze:

4-8.06.2016 r. oraz 24.09-02.10.2018 r.

❑ Decyzja 44 COM 7B.100 (Chiny, 2021)

W decyzji ponownie wezwano Polskę do przyspieszenia prac nad **sporządzeniem całościowego planu zarządzania dla polskiej części**, którego nadrzędnym celem ma być **ochrona wyjątkowej uniwersalnej wartości (WUW)**, a także ponownie zachęcono do skorzystania z fachowej Wiedzy technicznej UNESCO i IUCN.

Raport ze wspólnej misji UNESCO i IUCN 2018

Wspólna misja Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO i reaktywnego monitoringu IUCN w Puszczy Białowieskiej odbyła się w dniach 24.09 – 02.10.2018 r. W raporcie z misji Państwo-Strona otrzymało rekomendacje i zalecenia, które należy zastosować i uwzględnić w opracowywanym planie zarządzania, w tym m.in. Zalecenie 4

Cytat: **W trybie pilnym należy opracować ogólny plan zarządzania polską częścią obiektu**, uwzględniający poniższe zalecenia:

- ☐ **Zaangażować wszystkie zainteresowane strony i interesariuszy (m.in. Park Narodowy, administrację Lasów Państwowych, naukowców z powiązanych dyscyplin, organizacji pozarządowych)**
- ☐ **Ustanowić ochronę OUV/ WUW (*Wyjątkowa Uniwersalna Wartość*)** (zgodnie z definicją zawartą w decyzji **38 COM 8B.12**) jako głównego celu planu zarządzania

Raport ze wspólnej misji UNESCO i IUCN 2018 cd

- ☐ Określić działania w zakresie zarządzania w oparciu o mapowanie cech definiujących WUW
- ☐ Zdefiniować możliwe dostosowanie (korekty) podziału na strefy w celu uproszczenia obecnej sytuacji, **bez zmniejszania obszaru wyłączonego z czynnej gospodarki leśnej** (strefa ścisłej ochrony oraz strefy ochrony częściowej I i II)
- ☐ Dostosować wszystkie inne plany zarządzania na podstawie ogólnego planu zarządzania,
- ☐ Zdefiniować jasny system wspólnego zarządzania między Białowieskim Parkiem Narodowym, Państwową Służbą Leśną i Ministerstwem Środowiska (obecnie Ministerstwo Klimatu i Środowiska)
- ☐ Przed ostatecznym zatwierdzeniem planu należy przedłożyć Centrum Światowego Dziedzictwa UNESCO projekt ogólnego planu zarządzania

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Ogólna informacja o projekcie

Założenia Projektowe

- ❑ Zawarcie umowy o dofinansowanie z NFOŚiGW 24.08.2021 r.
- ❑ Planowany termin realizacji projektu do 31.03.2023 r.
- ❑ Efekty rzeczowe
 - Opracowanie naukowo-badawcze (plan zarządzania) - 1 szt.
 - Konferencje/seminaria/warsztaty – 30 szt.
 - Sprawozdania z wykonanych prac – 2 szt.
- ❑ <https://ios.edu.pl/projekty-zdjecie/bialowieza-forest/>

Fot. B.Rajkowska, Puszcza Białowieska 2021 r.

Zespół projektowy – Barbara Rajkowska, kierownik projektu

- ☐ Małgorzata Bidłasik
- ☐ Małgorzata Hajto
- ☐ Katarzyna Jurkowska
- ☐ Bożena Kornatowska
- ☐ Agnieszka Kuśmierz
- ☐ Paulina Legutko-Kobus
- ☐ Michał Marcinkowski
- ☐ Katarzyna Pasikowska
- ☐ Izabela Potapowicz
- ☐ Ewelina Siwiec
- ☐ Krzysztof Skotak
- ☐ Agnieszka Stangreciak

Zadania, czyli co za nami

- ☐ Zebranie i analiza dostępnych materiałów i decyzji
- ☐ Budowa zespołu projektowego
- ☐ Warsztaty zespołu projektowego
 - Raport otwarcia
 - Analiza ryzyk dla planu
 - Strategia komunikacji
 - Mapowanie Interesariuszy
- ☐ Budowa zespołu ekspertów
- ☐ Komitet Sterujący / pierwsze spotkanie
19.01.2022 r.
- ☐ Kwerenda literatury i dostępnych opracowań – *proces ciągły*
- ☐ Uruchomienie strony www

Zadania, co przed nami

- ☐ Kwerenda literatury i dostępnych opracowań – *proces ciągły*
- ☐ Spotkanie otwierające dla interesariuszy – **to właśnie teraz** 😊
- ☐ Zaproszenie do współpracy zagranicznych ekspertów z UNESCO i IUCN
- ☐ Ustalenie harmonogramu i dodatkowych tematów warsztatów
- ☐ Praca nad poszczególnymi rozdziałami planu

Trudności mogące mieć wpływ na „ryzyko”

- ☐ Utrzymująca się pandemia COVID-19
- ☐ Brak możliwości organizowania warsztatów i spotkań w trybie stacjonarnym
- ☐ Brak zrozumienia oraz różne definiowanie przez Interesariuszy Wyjątkowej Uniwersalnej Wartości
- ☐ Niewystarczające zaangażowanie kluczowych Interesariuszy, zbyt mała współpraca
- ☐ Konflikt na granicy polsko-białoruskiej
- ☐ Budowa zapory
- ☐ Krótki czas realizacji

Komunikujmy się - działania PR, upublicznianie informacji

- ❑ Strona www – podstrona Białowieża Forest
- ❑ Social media (FB, YT) – IOŚ-PIB, MKiŚ, NFOŚiGW, BPN, lokalne instytucje (gminy)
- ❑ Działania PR i media relations (notki prasowe, informacje prasowe)
- ❑ Konferencje prasowe
- ❑ Content marketing
- ❑ Google Ads
- ❑ Google search

<https://ios.edu.pl/projekty-zdjecie/bialowieza-forest/>

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Planowane kroki i działania

Planowane kroki i działania

- ❑ Etapowe przygotowanie Planu zarządzania
- ❑ Podstawa przygotowania – metoda ekspercka z szerokim zakresem partycypacji społecznej
 - wyłonienie instytucji i osób zainteresowanych wynikami realizacji planu zarządzania
 - **praca warsztatowa** nad poszczególnymi elementami planu (utrudniona z uwagi na sytuację pandemiczną, w przypadku przedłużania się pandemii założenia zostaną dostosowane do istniejących warunków)
 - informowanie, upublicznianie wypracowanych elementów
- ❑ Konsultacje społeczne całego dokumentu

Planowane kroki i działania c.d.

□ Planowane warsztaty (wersja podstawowa):

- Wyjątkowa Uniwersalna Wartość – wypracowanie wspólnego rozumienia WUW
- Strefowanie (próba uporządkowania podziałów ujętych w pakiecie renominacyjnym)
- Zarządzanie (wypracowanie najlepszego sposobu zarządzania dobrem przez zarządzających)
- Inne (np. wykorzystanie przyrodniczo-turystyczne dobra)

□ Oczekiwania Interesariuszy – warsztaty, które interesują Interesariuszy (zebranie potrzeb)

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Ankieta 2

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Plan zarządzania

- ❑ Wytyczne operacyjne do realizacji Konwencji światowego dziedzictwa, wersja polska z 2015 r.
- ❑ Planowanie Zarządzania dobrami Światowego Dziedzictwa Naturalnego, podręcznik dla praktyków, 2008
- ❑ Zarządzanie Światowym Dziedzictwem Przyrodniczym, poradnik światowego dziedzictwa, 2012

Założenia:

1. Opis miejsca

Opis ma zawierać krótką historię miejsca z uwzględnieniem szerszego kontekstu jego funkcjonowania w przeszłości. Ukazanie wartości kulturowych materialnych i niematerialnych (lub przyrodniczych) obiektu ma określać jego znaczenie z punktu widzenia Światowego Dziedzictwa. W tym punkcie należy również pokazać granice obiektu i granice stref buforowych, przedstawić funkcję (sposób użytkowania), obowiązujące formy ochrony prawnej, a także wskazać instytucje zarządzające i strony potencjalnie zainteresowane *Planem zarządzania*.

2. Analiza

Przedmiotem analizy, która powinna być przeprowadzona przez autorów planu jest ochrona, konserwacja, wykorzystanie i zarządzanie, a także sposób prezentowania miejsca Światowego Dziedzictwa. Analiza ma stanowić podstawę prognozowania sytuacji i wskazać źródła ewentualnych zagrożeń.

Założenia:

3. Cele zarządzania

Nakreślenie ogólnej koncepcji ochrony danego miejsca powinno otwierać rozdział na temat celów zarządzania. Konkretyzacja celów, na których będą się koncentrować działania w perspektywie najbliższych lat jest kolejnym elementem dokumentu w tym punkcie. Ważne jest jasne sformułowanie celów i przyjęcie hierarchii ważności. Cele powinny nawiązywać do ogólnej koncepcji i wynikać z przeprowadzonej wcześniej analizy. Ważne, by cele były realistyczne.

4. Program działania

Program działania ma określać zadania, poprzez które będą wdrażane określone wyżej cele. Powinien zawierać wykaz planowanych działań wraz z terminami ich realizacji, podział odpowiedzialności za wykonanie poszczególnych zadań, szacunkowe koszty i źródła finansowania. Program działania może się składać z kilku powiązanych ze sobą programów służącym poszczególnym celom.

Założenia:

5. Monitoring

Skuteczność wprowadzania w życie przyjętego planu zarządzania, a także wpływ, jaki realizacja poszczególnych zadań będzie wywierać na stan obiektu, powinny być nadzorowane poprzez zaplanowany wcześniej monitoring. Sposoby monitorowania powinny być określone w planie zarządzania. Konwencja UNESCO w sprawie ochrony Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego przewiduje składanie sprawozdań na temat stanu zachowania obiektu. Zgodnie z przyjętą ostatnio zasadą, takie sprawozdania mają być przedstawiane co sześć lat.

Plan zarządzania c.d

Nie ma jednego konkretnego formatu/wzoru dokumentu/planu, natomiast plan powinien być zgodny z obowiązującymi wytycznymi.

Zalecenia i doświadczenia z istniejących planów wskazują takie elementy jak:

- a) Wprowadzenie
- b) Podstawa prawna
- c) Opis miejsca
- d) Analiza
- e) Cele zarządzania
- f) Program działań
- g) Monitoring

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Ankieta 3

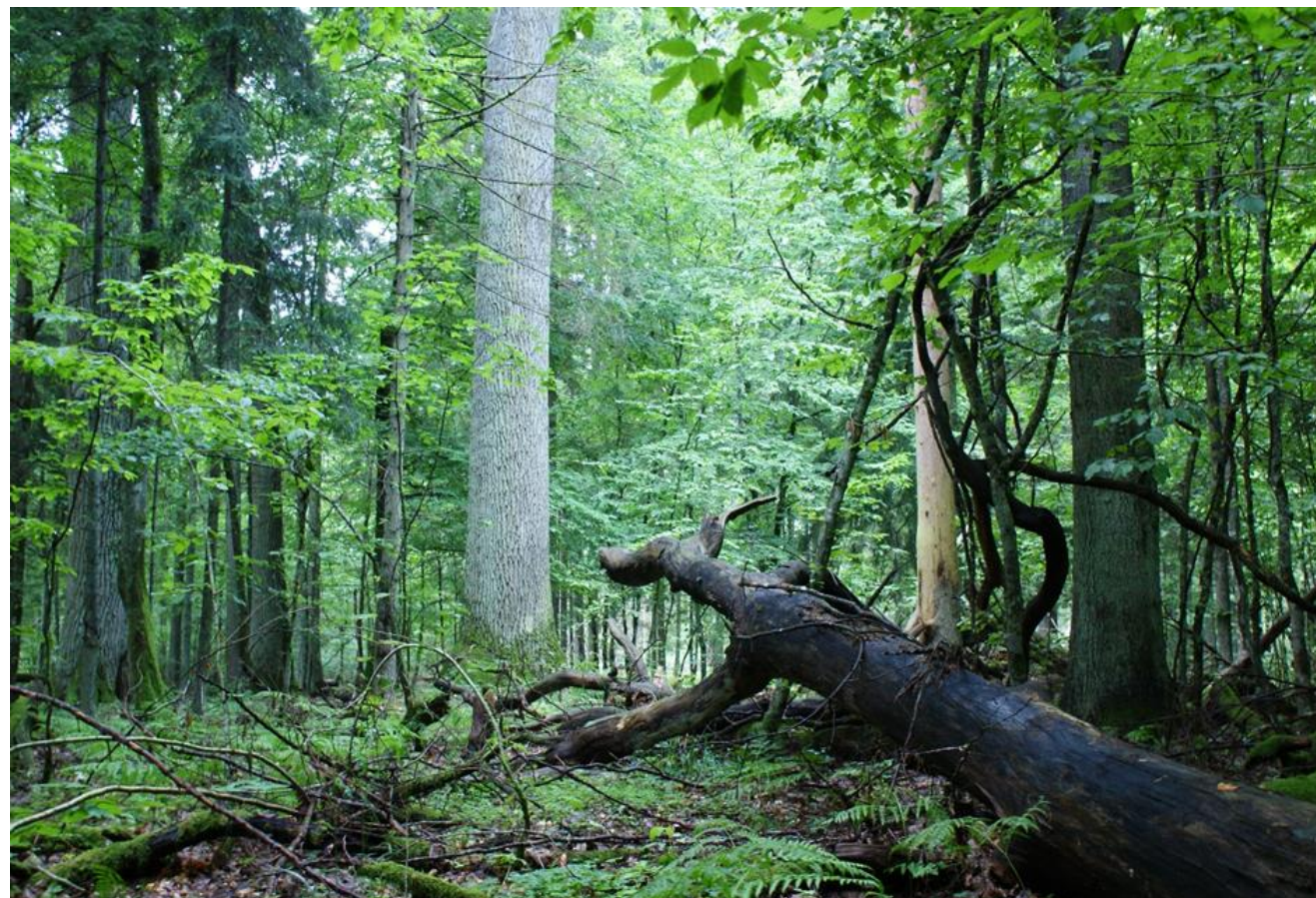

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Sesja Q&A

„Dojrzeć ją można z większej odległości, niż inne lasy, nie tylko z powodu równości gruntu, ale z powodu ogromu drzew i wielkiej głębi obszarów leśnych. Skutkiem tych głębin, puszcza odrzyna się na skłonie nieba niezmiernie czarno, jak gdyby wstęgą kiru, której końce idą dalej niż wzrok”.

Autor: Henryk Sienkiewicz, Z
Puszczy Białowieskiej, Warszawa
1931, s. 4;

IOŚ-PIB
Instytut Ochrony Środowiska
Państwowy Instytut Badawczy

Zakończenie spotkania

Dziękuję za uwagę
barbara.rajkowska@ios.edu.pl
puszcza@ios.edu.pl
